

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

97. Prima Dei notitia Literatis impressa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

obseruat reuereturque nobilitas; & mira comitate, nostras aedes, & templum frequentat.] Neque verò trahebat ad spectandum nouitas habitus peregrini, Sinesem enim induerant, qui magnam habet in modesto quouis & composito viro grauitatem; quæ velut publica patriæ Sinesis, & clientelæ professio, & Europæorum transformatio in Sinas, dici non potest viris prudentibus quantoperè arrideret. Sed vultus diuersi longè dissimilis species, & promissæ barbæ inuisa densitas, manifestè prodebant peregrinos; nam quoad ritus, & vrbانيتates erga Literatos, nihil non meditatio, & scrupulosè peragebant.

97.
Prima Dei
notitia Lite-
ratis impres-
sa.

Legitima ergo exceptos veneratione in templum inducebant, cum iis altari, & Matris Virginis tabulæ, fronte humum procliuēs tangebant; nec erat ambage callida inferendus ad propositum sermo, rogabant illic Literati, quæ matrona? quis infans in eius brachiis? quos summis prosequeretur honoribus: ad hæc nostri inter se prius egregiè parati; quod anteuerti omnibus oportebat, Deum esse insinuabant Literatis vt qui de hoc censerent velut inuentu insuperabile, non quærendum; vel Deum esse vllum auderent etiam negare. Quare nostri probationibus Deum adstruere de instinctu petitis humanæ rationis, quam ferè Sinæ Magistratam sequuntur; inde stultum esse, aut multos ponere; aut vnum in partes scindere vt ab sectis duabus scindebatur adorantibus simulachra; post, in alia paulatim descendere; prudenti sanè consilio, ad conuincendos Veri Literatos, quod ipsa per sese Philosophando non modo approbat natura, sed ex cognatis quoque sibi principiis persentit, cum; id sibi ratiocinando elucidauerit, gratulatur sibi quasi ab se inuentum, alioqui superba Sinarum ingenia nunquam externorum quos oderant in disciplinam se dedissent, nisi certo edocti, rationem iure sibi æquali ac nobis, à natura tributam, excoluisse nos diligentius, & ad inuestiganda, perspicendaque diuina sublimius extulisse. Sic dum sibi audirent recitari à nobis Decalogum, gestire latitiam, quod Philosophiam morum omnem ea clausam medulla cernerent; sed obtupesce-
re tot suos sapientes, tanto voluminum numero & mole, vix partem Decalogi assecutos; poscere itaque certatim illius, ect, pa, spondere illius obseruationem; famam eius & exemplaria toto regno suis ad amicos literis vulgare, & de sanctis duobus illius Magistris ex magno Occidente Sciaochinum aduictis. Hæc scribit Riccius [ceptum vocari Deum nomine Tienciù, hoc est dominum cæli, viguisseque iam, cum hoc scriberet, eam vocem per annos quatuor & viginti, & in Typis, & scriptis, communique vsu intelligentem, & benè acceptam] Deef-
figie autem Deiparæ longè secus euenit, serpebat inter ignaros rumor, pro Deo feminam ab Europæis adorari; necdum nostris fas erat ad populum dicere, & de Virgine Matre, & quem brachiis fouebat puero Iesu errantem dedocere; quare loco illius tabulam Saluatoris, Patres in altari sufficiunt, de quo Mandarinum cum iam aliqua percepissent, mittebant odores ante illud altare cremandos, & aptandis lucernis oleum,

oleum, & stipis etiam aliquid ad leuandam nostrorum paupertatem, quod tunc sponte oblatum non poterat sine mittentium offensione recusari. Ceterum quamuis magna penuria quotidiani quoque victus laborarent, nunquam inducere animum ad petendum, quod in promptu iis erat obtinere, & annuum scilicet redditum qui consueuerat deifico regio suggeri ad sumptus sacrorum ædificiorum; primo ne veti Dei templum in eundem cum templis dæmonum ordinem redigi videretur; post ne pariter ius idem in illud caperent Mandarini, quod solent in alia quibus tanquam ad Regem spectantibus necessaria suppeditant; postremo ne ab Sinis aliud ambire præter animas fingerentur. Cuius sapientissimæ cautionis hic fuit euentus, vt Patres liberè qui vellent hora qualibet adirent, securi nunquam se obolo, quam fortè dabant molestiam empturos, cum è contrariò Bonzios cernerent alieno semper inhiare; de suo nihil, quodd essent imperitissimi, largiri; mutuas quidem interdum pecunias sed dato pignore, nostri sumere maluerunt, quam quicquam ab vlllo petere, quamuis facillè concedendum; vbi defuit pignus, templi fabricam omisere, detraxere suum familiolæ numerum qui seruo, interprete; vno aut altero characterum Sinensium Magistro clauderetur; coactusque est Ruggerius excurrere Macaum, vt inde subsidij aliquid ex Lusitanorū pia semper liberalitate reportaret. Inter hæc illa Decalogi quam dixi editio, Christianæ legis tam gratum Literatis experimentum dedit, vt amplius aliquid, & explicatiùs flagitarent, quo cum æquè cordi Patribus nihil esset, librum in lucem publicam misere, quadrienne opus ingenti labore, & anxia singularum vocum sollicitudine ab Ruggerio sudatum, ne quid per aliquod Sinensium linguæ ambiguam erroris in illud irreperet. In partem laboris Riccius venerat, totumque deinceps adscito secum peritissimo iuvene absoluit; sententiarum tam celso vigore, & masculo, vt perfecti auctoris, non titonis specimen exhiberet. Perspicuitatem operi faciebat, & varietatem dissertatio inter Europæum, & Sinensem, quem is ad noticiam, & amorem summi boni vrgebat argumentis ferè ab natura petitis, quibus sectas omnes Sinarum conuellebat. Exiit in publicum liber cadente Nouembri anno 1584. lateque diditus, & auidè lectus Literatis plurimum satisfecit, Gubernatori præcipuè Sciaochinensi doctrinæ fama celebratissimo, cuius adèd impleuit mentem vt solenni apud Sinas, benè de publico meritis testimonio, Patres ipsemet ornaret, quodd tanti momenti, res tam certas, & doctis etiam plerisque absconditas eruisent in apertam lucem, bonumque populorum, Solent Principes Mandarini, (sed quantò maiores tantò id rarius) grandi characterè in tabula, paucis magnificè completi merita excellentium virorum, suumque iis nomen, Magistratum, annumque adscribere, & appendendam in omnium oculis ad eos tabulam mittere. Duabus huiusmodi tabulis, suoque stylo compositis condecorauit Patres Gubernator. Templum altera spectabat; personas altera, aureis vtraque literis. Prioris sic vertit sententiam Riccius, cum iam lin-

98
Primus liber
Sinicè à nostris,
de fide editus.